

Simpozij OBDOBJA 42

Aljanka Klajnšek

Prevajanje v razvojnem in proračunskem načrtovanju Republike Slovenije

objavljeno v:

Andraž Jež (ur.): *Slovenska literatura in umetnost v družbenih kontekstih.*

Obdobja 42. Ljubljana: Založba Univerze v Ljubljani, 2023.

<https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-42/>

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2023.

Obdobja (e-ISSN 2784-7152)

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta

PREVAJANJE V RAZVOJNEM IN PRORAČUNSKEM NAČRTOVANJU REPUBLIKE SLOVENIJE

Aljanka Klajnšek

Računsko sodišče Republike Slovenije, Ljubljana
aljanka.klajnsek@rs-rs.si

DOI: 10.4312/Obdobja.42.297-303

Prispevek obravnava prevajanje v razvojnem in proračunskem načrtovanju Republike Slovenije. Oriše proces programskega načrtovanja proračunskih izdatkov in se v tem okviru osredotoča na prezrtost prevajalcev. Novost prispevka je predvsem obravnava prevajanja z javnofinančnega in upravljaljskega vidika ter povezovanje prevajanja s cilji trajnostnega razvoja.

prevajanje, razvojno načrtovanje, proračunsko načrtovanje, Republika Slovenija, trajnostni razvoj

This article deals with translation in development planning and budget planning in Slovenia. It outlines the program approach in planning budget expenditures, focusing on the fact that translators are being ignored. The innovative contribution of the article primarily lies in its consideration of translation from a fiscal and management perspective as well as the connection between translation and sustainable development goals.

translation, development planning, budget planning, Slovenia, sustainable development

1 Uvod

Prispevek izhaja iz polisistemske teorije in razmišljanj Itamarja Evena-Zoharja o vlogi prevoda v kulturi,¹ Bourdieujeve teorije o simbolnih oblikah in Heilbronove teorije o svetovnem prevodnem sistemu (Zlatnar Moe idr. 2017: 24–28, 33–36).² Na teh izhodiščih obravnava kulturno in jezikovno politiko Republike Slovenije (RS) po vstopu v Evropsko unijo (EU),³ ko je morala RS svoj strateški položaj zastaviti na novo ob upoštevanju spremenjenega globalnega položaja in hkrati poskrbeti, da poišče načine, kako bo svoje nacionalne cilje uresničevala v okviru skupnih evropskih pravil, politik in strategij.⁴ Prispevek povezuje kulturno in jezikovno

1 Even-Zohar meni: »Literarni sistem je [...] dinamičen in heterogen ter v neprestanem stiku z ostalimi družbenimi in kulturnimi sistemi« (Zlatnar Moe idr. 2017: 5).

2 Bourdieujev pogled postavlja v ospredje razmerja moči, ki pogojujejo prevodni proces v različnih fazah in poudarja pomen vloge, ki jo prevodi in prevajalci igrajo v družbi. Več o tem v Zlatnar Moe idr. 2017: 26–28.

3 Aktivno jezikovno politiko zahteva Zakon o javni rabi slovenščine (4. člen).

4 Politiko razumem kot urejanje družbenih razmer in odločanje o njih s pomočjo države in njenih organov v celotni družbi ali na določenem področju. Uredba o dokumentih razvojnega načrtovanja in postopkih

politiko RS s sistemom javnofinančnega načrtovanja,⁵ usmerjenega v trajnostni razvoj.⁶

Namen prispevka je opozoriti na prezrtost prevoda in področja jezikovnih poklicev,⁷ posebej prevajalcev, v dokumentih razvojnega načrtovanja kulturne in jezikovne politike RS.⁸ Prevod je namreč zaradi kompetitivnosti v mednarodnih političnih razmerjih ali od njih odvisnih razmerjih edino sredstvo, ki ga periferni jeziki in književnosti imajo, da postanejo vidni (Casanova 2002: 11), da z njim večajo svoj jezikovno-literarni kapital in moč.⁹ S tem pa povečujejo tudi moč kulture in države, ki ji pripadajo.¹⁰

Prispevek izhaja iz vrzeli v znanstveni literaturi glede obravnave povezave med javnofinančnim načrtovanjem vloge jezikovnih poklicev v okviru kulturne in jezikovne politike RS in vplivom javnofinančnega načrtovanja na razvoj ter vidnost slovenskega jezika in književnosti v svetovnem sistemu. Te vrzeli želi prispevek nadgraditi z iskanjem odgovora na vprašanje: ali je prevajanje v okviru kulturne in jezikovne politike RS z vidika razvojnega in proračunskega načrtovanja obravnavano tako, da lahko prispeva k razvoju ter vidnosti slovenskega jezika in književnosti v svetovnem sistemu.

Novost prispevka je interdisciplinarna obravnava prevoda in področja jezikovnih poklicev, posebej prevajalcev, v okviru kulturne in jezikovne politike s sociološkega, javnofinančnega in upravljaljskega vidika ter povezovanje teh s cilji trajnostnega razvoja. Prispevek želi tudi spodbuditi nadaljnje interdisciplinarne raziskave na tem področju.

2 Jezik, književnost, prevod, kultura in država

France Bernik (2003: 5) v prispevku *Kulturna identiteta v obdobju globalizacije* izpostavlja, da je jezik najbolj neposreden izraz kulture nekega naroda. Za književnost kot umetnost jezika je jezik nezamenljivo sredstvo ustvarjanja (prav tam: 4). Književna

za pripravo predloga državnega proračuna (Uredba o dokumentih razvojnega načrtovanja) določa, da je politika zaokrožena celota programov, ki imajo skupen splošni cilj (2. člen). Politika je tudi najvišja raven programske klasifikacije izdatkov proračuna, po kateri se razvrščajo proračunski izdatki v proračunu RS.

- 5 Srednjeročno načrtovanje fiskalne politike in sestavo, pripravo ter izvrševanje proračuna RS ureja Zakon o javnih financah (ZJF), ki ga glede razvojnega načrtovanja dopolnjuje Uredba o dokumentih razvojnega načrtovanja.
- 6 Koncept trajnostnega razvoja zahteva, da so ekonomski, družbeni in okoljski vidik obravnavani enakovredno. Več o tem v Rainer, Ronny 2016: 159.
- 7 Jezikovni poklici so opredeljeni v Pregelj 2019: 5. Jezikovni poklici z vidika upravljanja predstavljajo kadrovske vire (Zidar Forte 2023: 117).
- 8 Dokumente razvojnega načrtovanja opredeljuje Uredba o dokumentih razvojnega načrtovanja (2. člen).
- 9 Sociološki pristopi preučevanja prevajanja opozarjajo na pomen kulturnega kapitala kot pomembnega dejavnika vpliva na mesto jezika in jezikovne skupnosti v družbi. Več o tem v Zlatnar Moe idr. 2017: 13, 26–28.
- 10 Za 18. in 19. stoletje je bil v Evropi značilen proces nacionalizacije, ki je tudi književnost profiliral v jezikovni in kulturni izraz naroda kot posebne vrste skupnosti. Nacionalizacija je potekala s pomočjo meddržavne politike in kulturnih odnosov. Pojavila se je težnja po vzpostavljanju nacionalnih držav, ki skrbijo za politično upravljanje in ideološko centriranje kulturne sfere. Ti procesi so zajeli tudi slovensko etnično ozemlje in so v politiki še vedno prisotni. Več o tem v Juvan 2009: 189–191.

dela in prevajanje so kulturne dobrine (Zlatnar Moe idr. 2017: 24). V Evropi je bil razvoj nacionalnih evropskih jezikov neločljivo povezan s prevajanjem (Bassnett, Lefevere 1998: 127). S prevajanjem je povezan tudi nastanek slovenskega knjižnega jezika (Pregelj 2019: 10; Stanovnik 2005: 13–26; idr.).¹¹ Literarni prevod kot specifičen del slovenske književnosti obravnavajo različni avtorji (Stanovnik 2005; idr.).

Sociološki vidik prevoda je v svojem konceptu svetovnega prevodnega sistema izpostavil Johan Heilbron (1999: 430), ki meni, da »so prevodi funkcija socialnih odnosov med jezikovnimi skupnostmi in njihovim spreminjanjem skozi čas«. Pri obravnavi prevodov je treba nujno upoštevati tudi geopolitične in geokulturne vidike, saj imajo kulturne izmenjave svojo dinamiko, ki je deloma neodvisna od svetovnega gospodarstva (povzeto po Zlatnar Moe idr. 2017: 33).

Posebno vrednost znotraj kulturnega kapitala pripisuje književnosti tudi Pascal Casanova (2002: 7–20), ki meni, da le-ta oblikuje svoj lastni sistem razmerij moči, ki kljub osnovni povezanosti z razvojem modernih nacionalnih držav ni izključno plod njihove politične zgodovine.

3 Nacionalna kulturna in jezikovna politika

RS je od leta 2004 država članica EU. Oblikovanje, načrtovanje in izvajanje kulturne in jezikovne politike RS je vpeto v širši okvir ekonomskega upravljanja EU.¹² V Pogodbi o Evropski uniji (PEU) se je EU zavezala k trajnostnemu razvoju Evrope, spoštovanju kulturne in jezikovne raznolikosti, varovanju evropske kulturne dediščine (3. člen) ter spoštovanju nacionalne identitete držav članic (4. člen). Nacionalna identiteta, ki jo najbolj neposredno izražajo nacionalni jeziki, je tesno povezana s političnimi in ustavnimi sistemi držav članic EU ter njihovo suverenostjo (4. člen PEU).

Področje kulture je po Pogodbi o delovanju Evropske unije (PDEU) v pristojnosti držav članic (2.–6. člen), kar pomeni, da je za nacionalno kulturno in jezikovno politiko v RS odgovorna RS. Kulturne in jezikovne pravice še posebej poudarja Listina EU o temeljnih pravicah (22. člen).

Vlada Republike Slovenije (vlada) usmerja in usklajuje izvajanje politike države (2. člen Zakona o Vladi Republike Slovenije). Načrtovanje, izvajanje in spremljanje uresničevanja politik se financira s proračunskimi sredstvi. Način oblikovanja politik, njihovega financiranja in izvajanja v RS določata ZJF ter Uredba o dokumentih razvojnega načrtovanja. Slednja zahteva utemeljitev priprave dokumenta razvojnega načrtovanja (strategije, nacionalnega programa ipd.) z ustrežno analizo (10. člen).¹³

11 V prispevku izraz knjižni jezik označuje standardni jezik, ki obsega tudi funkcijo literarnega jezika.

Prva književna dela v slovenskem jeziku so nastala kot prevodi biblijskih besedil protestantskih piscev (Trubarjev prevod Evangelija po Mateju in Nove zaveze, Dalmatinov prevod *Biblije* ipd.).

12 Več o tem v Repas 2022: 146–162.

13 Več o tem v Zidar Forte 2023: 116.

Krovni dolgoročni dokument razvojnega načrtovanja RS je od leta 2017 Strategija razvoja Slovenije 2030 (Strategija 2030).¹⁴ Usklajena je z Agendo za trajnostni razvoj do leta 2030 Organizacije združenih narodov.¹⁵ Upravljanje, usmerjeno k ciljem trajnostnega razvoja, zahteva, da sta ekonomski in socialni vidik obravnavana uravnoteženo in usklajeno. Pred pripravo Strategije 2030 ustrezna analiza ni bila narejena. Namen Strategije 2030 je, da na nacionalni ravni opredeli vizijo, razvojne usmeritve in cilje ter prednostna področja delovanja razvojnih politik vlade. Krovni razvojni cilji Strategije 2030 se uresničujejo prek sistema razvojnega načrtovanja ter koncepta k rezultatom usmerjenega proračuna.¹⁶

V okviru razvojnega cilja 4: Kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete Strategije 2030 je zapisano:

Nacionalna identiteta je pomemben dejavnik družbene kohezije, njeni ključni sestavini pa sta jezik in kultura. Kultura kot refleksija stanja, dialoga in odnosov v družbi oblikuje in odraža nacionalno identiteto. [...] Slovenski kulturni prostor je zaradi svoje umeščenosti na stičišču kultur tradicionalno raznolik. Zanj je značilna na zgodovinskem izročilu in pokrajinski razčlenjenosti temelječa kulturnozgodovinska pestrost, ki jo kot [...] najrazvidnejši nosilec skupne identitete povezuje in osmišlja slovenski knjižni jezik (Strategija 2030: 30).

Vlada je v Strategiji 2030 prav tako zapisala: »Nacionalno kulturo in slovenski jezik želimo razvijati kot dejavnika identitete, prepoznavnosti ter družbenega in gospodarskega napredka« (prav tam). Razvojni cilj 4 je horizontalen in se uresničuje v okviru številnih drugih politik, od jezikovne, šolske in kulturne do gospodarske. Prepletanje vsebin je zato prisotno tudi v dokumentih razvojnega načrtovanja.

Na področju kulturne politike je Državni zbor RS na predlog vlade sprejel Resolucijo o nacionalnem programu za kulturo 2022–2029 (ReNPK22–29). Pred pripravo ReNPK22–29 ustrezna analiza področja ni bila narejena. ReNPK22–29 v Uvodu ugotavlja, da je treba slovenskemu jeziku v globalnem evropskem prostoru nameniti posebno, prednostno skrb (ReNPK22–29: 4). V poglavju VIII. Razvojni cilji po področjih kulture – Slovenski jezik in jezikovna politika je zapisano: »Jezikovna politika je usmerjena v ohranjanje, krepitev in razvoj slovenskega jezika in slovenske jezikovne skupnosti, tudi v širšem okviru jezikovne politike EU« (ReNPK22–29: 26).

ReNPK22–29 pomembno dopolnjuje Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2021–2025 (ReNPJP21–25), pred pripravo katere je bila pripravljena raziskava o stanju jezikovne krajine v RS (Ahačič idr. 2017: 7).¹⁷

Strategija 2030, ReNPK22–29 in ReNPJP21–25 na najvišji nacionalni ravni opredeljujejo kulturno in jezikovno politiko RS ter javni interes za kulturo.¹⁸ Javni

14 Sprejela jo je vlada dne 7. 12. 2017.

15 Več o tem v Revizijskem poročilu Računskega sodišča Republike Slovenije: 19–27.

16 Metode in tehnike upravljanja proračunskih sredstev, ki omogočajo uresničevanje razvojnih ciljev.

17 Izraz jezikovna krajina v RS označuje jezikovno kulturo in jezikovno politiko v RS (Ahačič idr. 2017: 20).

18 Javni interes je opredeljen s cilji politike.

interes za kulturo se uresničuje predvsem z zagotavljanjem pogojev (8. člen Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo), torej z zagotavljanjem virov. Slabost dokumentov je, da so premalo konkretni pri opredelitvi ciljev in načinu njihovega doseganja, da za aktivnosti in izvajalce aktivnosti za doseganje zelenih ciljev niso zagotovljena finančna sredstva. Tudi povezava med razvojnim in proračunskim načrtovanjem v RS še ni bila vzpostavljena.¹⁹

V nobenem nacionalnem programu za jezikovno politiko RS doslej javni interes ni vključeval jezikovnih poklicev.²⁰ V ReNPJP21–25 in ReNPK22–29 tudi nista bila opredeljena vloga in pomen prevoda pri uresničevanju razvojnih ciljev RS: ohranjanju slovenščine kot uradnega jezika v RS in EU, razvijanju slovenščine kot književnega jezika, izboljšanju položaja slovenščine kot jezika znanosti in visokega šolstva, pri razvijanju večjezičnosti in večkulturnosti, pri promociji slovenske umetnosti in kulture v tujini ipd. (Zidar Forte 2023: 116).

Pred pripravo ReNPJP21–25 in ReNPK22–29 v letu 2018 je bila pripravljena *Bela knjiga o prevajanju 2018* (Pregelj 2019), ki opozarja na glavne težave na področju jezikovnih poklicev, predvsem prevajalcev, tolmačev in lektorjev v RS, in sicer na:

- neustrezno vrednotenje prevajanja kot intelektualnega dela,
- odsotnost poklicnih standardov,
- zagotavljanje nadzora kakovosti storitev in spoštovanja avtorskih pravic,
- slabo jezikovno opremljenost,
- nezavedanje pomena in vloge jezikovnih poklicev za slovenski jezik in kulturo,
- dolgoletno zapostavljenost sistematičnega terminološkega dela,
- ureditev statusa prevajalcev,
- nelojalno konkurenco ipd. (povzeto po Pregelj 2019: 9–14, 65–93, 171–175)

Bela knjiga o prevajanju 2018 pri pripravi ReNPJP21–25 in ReNPK22–29 ni bila upoštevana (Zidar Forte 2023: 116), čeprav so dokumenti razvojnega načrtovanja namenjeni tudi opredelitvi načina razreševanja problematike na določenem področju (razvoj področja) in načrtovanju (kadrovskih) virov.

4 Zaključek

V skladu s PEU si EU prizadeva za trajnostni razvoj Evrope in spoštuje nacionalno identiteto držav članic, ki je neločljivo povezana z obstojem nacionalnih držav. Vodenje in upravljanje slovenske kulturne in jezikovne politike je v pristojnosti RS. Slovenski jezik in kultura imata v skladu z najvišjimi razvojnimi dokumenti RS za državo poseben simbolni pomen. Nastanek in razvoj slovenskega knjižnega jezika je bil v preteklosti neločljivo povezan s prevajanjem.

V prispevku nas je zanimalo, ali je prevajanje v okviru kulturne in jezikovne politike RS z vidika razvojnega in proračunskega načrtovanja obravnavano tako, da

¹⁹ Več o tem v Repas 2022: 146–162 in Stare, Pečarič 2021: 255–258.

²⁰ Resolucija o Nacionalnem programu za jezikovno politiko 2007–2011, Resolucija o Nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018 in ReNPJP21–25.

lahko prispeva k vidnosti ter razvoju slovenskega jezika in književnosti v svetovnem sistemu.

Strategija 2030, ReNPK22–29 in ReNPJP21–25 ne temeljijo na ustreznih analizah ter vloge prevoda in jezikovnih poklicev pri ohranjanju, krepitvi in razvoju slovenskega jezika ne obravnavajo celovito in sistematično. Dokumenti so presplošni. V ReNPK22–29 in ReNPJP21–25 javni interes za kulturno in jezikovno politiko, ki se uresničuje predvsem z zagotavljanjem pogojev za izvajanje, jezikovnih poklicev in prevajanja ne vključuje. RS tudi še ni vzpostavila povezave med razvojnim in proračunskim (finančnim) načrtovanjem, ki bi omogočalo uresničevanje zastavljenih razvojnih ciljev. Iz tega sledi, da prevajanje v okviru kulturne in jezikovne politike RS z vidika razvojnega in proračunskega načrtovanja ni obravnavano tako, da bi lahko prispevalo k razvoju ter vidnosti slovenskega jezika in književnosti v svetovnem sistemu.

Viri in literatura

- AHAČIČ, Kozma idr., 2017: *Ciljni raziskovalni projekt Jezikovna politika Republike Slovenije in potrebe uporabnikov: raziskovalno poročilo*. Ljubljana: ZRC SAZU.
- BASSNETT, Susan, LEFEVERE, André (ur.), 1998: *Constructing Cultures: Essays on Literary Translation*. Clevedon, Philadelphia, Toronto, Sydney, Johannesburg: Multilingual Matters.
- BERNIK, France, 2003: Kulturna identiteta v obdobju globalizacije. *Slavistična revija* LI/posebna številka. 3–9.
- CASANOVA, Pascal, 2002: Official Recognition and Accumulation of Literary Capital: Translation as an Unequal Exchange. *Actes de la recherche en sciences sociales* 144. 7–20.
- HEILBRON, Johan, 1999: Towards the Sociology of Translation: Book Translations as a Cultural World-System. *European Journal of Social Theory* II/4. 429–444.
- JUVAN, Marko, 2009: Svetovni literarni sistem. *Primerjalna književnost* XXXII/2. 181–212.
- Prečiščena različica Pogodbe o delovanju Evropske unije. *Uradni list Evropske unije* C 326 z dne 26. 10. 2012. 47–390.
- Prečiščena različica Pogodbe o Evropski uniji. *Uradni list Evropske unije* C 326 z dne 26. 10. 2012. 15–45.
- PREGELJ, Barbara (ur.), 2019: *Bela knjiga o prevajanju 2018: premiki na področju prevajanja, tolmačenja, podnaslavljanja in lektoriranja v Sloveniji*. Ljubljana: Društvo slovenskih književnih prevajalcev.
- RAINER Lueg, RONNY, Radlach, 2016: Managing Sustainable Development with Management Control Systems: A Literature Review. *European Management Journal* XXXIV/2. 158–171.
- REPAS, Martina (ur.), 2022: *Pravo in ekonomija, pravo, ekonomija in epidemija*. Maribor: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba.
- Resolucija Generalne skupščine Organizacije združenih narodov. A/RES/70/1 z dne 25. 9. 2015.
- Resolucija o Nacionalnem programu za jezikovno politiko 2007–2011. *Uradni list RS* 43/2007 z dne 18. 5. 2007.
- Resolucija o Nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018. *Uradni list RS* 62/2013 z dne 22. 7. 2013.
- Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2021–2025. *Uradni list RS* 94/2021 z dne 11. 6. 2021.
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2022–2029. *Uradni list RS* 29/2022 z dne 4. 3. 2022.
- Revizijsko poročilo Računskega sodišča Republike Slovenije št. 420-3/2020/158 z dne 22. 6. 2021.

- STANOVNIK, Majda, 2005: *Slovenski literarni prevod (1550–2000)*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- STARE, Janez, PEČARIČ, Mirko (ur.), 2021: *Znanost v javni upravi*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
- Strategija 2030 = *Strategija razvoja Slovenije 2030*, 2017. Ljubljana: Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko.
- Uredba o dokumentih razvojnega načrtovanja in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna. *Uradni list RS* 54/2010 z dne 9. 7. 2010 in 35/2018 z dne 25. 5. 2018.
- Zakon o javnih financah. *Uradni list RS* 11/2011 z dne 21. 2. 2011 – UPB, 14/2013 z dne 15. 2. 2013 – popr., 101/2013 z dne 9. 12. 2013, 55/2015 z dne 24. 7. 2015 – ZFisP, 96/2015 z dne 11. 12. 2015 – ZIPRS1617, 13/2018 z dne 28. 2. 2018 in 195/2020 z dne 23. 12. 2020 – odl. US, 18/2023 z dne 13. 2. 2023 – ZDU-1O in 76/2023 z dne 12. 7. 2023.
- Zakon o javni rabi slovenščine. *Uradni list RS* 86/2004 z dne 5. 8. 2004 in 8/2010 z dne 5. 2. 2010.
- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo. *Uradni list RS* 77/2007 z dne 27. 8. 2007 – UPB, 56/2008 z dne 6. 6. 2008, 4/2010 z dne 22. 1. 2010, 20/2011 z dne 18. 3. 2011, 111/2013 z dne 27. 12. 2013, 68/2016 z dne 4. 11. 2016, 61/2017 z dne 2. 11. 2017, 21/2018 z dne 30. 3. 2018 – ZNOrg, 3/2022 z dne 7. 1. 2022 – ZDeb in 105/2022 z dne 3. 8. 2022 – ZZNŠPP.
- Zakon o Vladi Republike Slovenije. *Uradni list RS* 24/2005 z dne 11. 3. 2005 – UPB, 109/2008 z dne 19. 11. 2008, 38/2010 z dne 14. 5. 2010 – ZUKN, 8/2012 z dne 3. 2. 2012, 21/2013 z dne 29. 1. 2013, 47/2013 z dne 31. 5. 2013 – ZDU-1G, 65/2014 z dne 5. 9. 2014, 55/2017 z dne 6. 10. 2017 in 163/2022 z dne 27. 12. 2022.
- ZIDAR FORTE, Jana (ur.), 2023: *Odvrženi plašč nevidnosti: jubilejni zbornik ob 50-letnici ZKTS*. Ljubljana: ZKTS.
- ZLATNAR MOE, Marija, ŽIGON, Tanja, MIKOLIČ JUŽNIČ, Tamara, 2017: *Center in periferija: razmerja moči v svetu prevajanja*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.